

ДПТУ БУЧИМ Радовиш

БАРАЊЕ ЗА А ИНТЕГИРАНА ЕКОЛОШКА ДОЗВОЛА

ПРИЛОГ V Ракување со материјалите Управување со отпад

подготвено за:
ДПТУ Бучим-Радовиш

подготвено од:

ЕМТИРИА - ЕМС

Декември, 2013

Содржина

1.	Ракување со материјалите.....	3
1.1	Ракување со сировини, горива, меѓупроизводи и производи.....	3
1.2	Управување со отпад	7
1.3	Одложување на отпад со депонирање.....	11

Додатоци:

Додаток 1	Цевоводи на локација.....	13
Додаток 2	Уверение за управување и/или постапување со отпад	15
Додаток 3	Договори за превземање на отпади	17
Додаток 4	Карта на површински води во пошироко опкружување	25

1. Ракување со материјалите

1.1 Ракување со сировини, горива, меѓупроизводи и производи

Сировини - оксидна руда и јаловина

Оксидната руда и одложената јаловина од централното рудно тело претставуваат основна сировина во процесот на лужење за добивање на катоден бакар.

Основното одлагалиште (јаловина) со раскривка зафаќа површина од околу 550 декари ($0,55 \text{ km}^2$). Се простира на терен во пад, со приближно 100 м висинска разлика во правец север-југ. Овде не се предвидени други активности, освен инсталација на наводнувачки полиња преку кои истото се оросува со раствор. На вкупната површина од одлагалиште се предвидуваат 10 наводнувачки полиња, секое со средна површина од околу 54 дка.

Втор извор претставува новото, оксидно одлагалиште на оксидна руда лоцирано во непосредна близина на постројката за лужење, од нејзината западна страна. Чистата површина на основата на одлагалиштето е 116,5 дка ($0,116 \text{ km}^2$), со природен наклон на теренот по надолжната оска 6 степени од североисток кон југозапад, и странични наклони од периферијата кон средината 3-5 степени по напречните профили на основата. Локацијата е претходно соодветно подготвена за да биде максимално мазна површина, а на површината е поставени водонепропустлива геомембрана, дренажен систем и други хидротехнички решенија, кои ја спречуваат миграцијата на технолошки раствори надвор од зоната на купот (сите материјали се отпорни на киселински раствори). Одлагалиштето е од булдожерски тип, при што натрупувањето се врши по периферен начин, при што местото на одвивање е североисток-југозапад по надолжната оска, и напречно југоисток-северозапад. Трупањето на бакарната оксидна руда со носи со камиони и се истовара контролирано на одлагалиштето. Непосредно над геомембраната исипан е материјал-фино здробена руда или агломерирани (натрупани) глинести рудни материјали, кои не содржат многу фини честички, кои ја намалуваат хидрауличната пропустливост, како и многу рабести карпести честички кои може да ја скинат геомембраната. Дебелината на дренажниот слој изнесува 0,4-0,8 м.

Натрупувањето отпочна со работа хоризонт 535, и првото скалило е со максимална висина 20 м. Во текот на годините ќе се работи редоследно на 2 или на 3 хоризонти, при што целта е да се обезбеди натрупување на 1.000.000 t оксидна руда, во рамките на една година, а истовремено ќе се подготват и неопходните површини, и ќе се обезбеди време за максимално ефективно лужење на депонираната руда. На тој начин, во текот на 5-6 години, ќе се изградат 6 скалила на купиштето, и ќе се депонираат 5.615.000 t оксидна руда која ќе биде излужена според проектната технологија.

Помошни материјали

$\text{FeSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$, $\text{CoSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$, $\text{Ca}(\text{OH})_2$ овие три сировини се складираат пакувани во најлонски вреки во книжни кутии во просторот за

NaCl таблети во најлонски кеси за регенерирање на јоноразменувачка смола за омекнување на вода.

Сулфурна киселина (H_2SO_4)

Сулфурната киселина се чува во четири метални цистерни од по 50 m^3 кои се сместени позади објектот до таложниците за технолошки раствори во соодветна

бетонска танквана. Доставата на киселина се врши со камиони цистерни за сулфурна киселина. Полнењето на цистерните се врши преку пристапна рампа која се наоѓа на западната страна на инсталацијата. Местото каде што се врши достава со камион и дополнување на киселина (пристапна рампа) е обезбедено од помали истекувања, односно тоа е интегрирано во танкваната и системот за собирање на инцидентни истекувања.

Exxsol D-100 Bulk

Се складира во пластични резервоари 1 m^3 со метална конструкција (оригинално пакување).

Екстрагенс LIX 84 I

LIX - Е складиран во пластични резервоари од 1 m^3 со метална конструкција каде може да биде подиган и транспортиран со вилушкар кои го има во самиот објект. Ракувањето се врши со помош на кранот при што резервоарот се дига и носи над потребното место и директно се истура во садовите за екстракција каде се меша со растворувач.

$\text{CoSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$

Пристигнува пакуван во најлонски вреки во книжени кутии и се подготвува во 1% раствор.

Во подготовката, кобалт сулфатот се меша во посебен сад од 200 l, се става 2 кг кобалт сулфат и се меша со автоматизиран мешач околу 15 мин и се пушта во процес.

Гуар

Гуар се раствора во специјален сад изработен од инокс материјал, со мешач во 0,2% раствор така ќе се добро раствори гуаро растворот се испумпува во друг иноксен сад од каде со дозер пумпа се дозира во електролиза.

Бентонит

Бентонит го има во пакување од книжени вреки од по 25-30 kg.

Во подготовката, се истура од вреките одредена количина која се меша со органска материја за нејзино прочистување. Одредена количина на бентонит се додава преку дозатор (вибро сито) во сад во кои се наоѓа органиката, која треба да биде прочистена. По 15 мин промешување се врши филтрација на органската фаза преку филтер преса.

Калциум хидроксид

Пристигнува пакуван во најлонски вреки во книжени кутии. Калиум хидрооксид служи за неутрализација на евентуално истекување на раствор од сулфурна киселина.

Масло

Редукторско и трансформаторско масло не се складира во постројката. Одредени количини на масло се во употреба (наведени во табела IV.1.1).

Оловни акумулатори

Се набавуваат по потреба, нема складирање.

Слика Место за складирање на помошни материјали

Вода

Водата од површински коп се испумпува преку цевовод полињата за оросување поставени на постоечкото коповско јаловиште.

Со изградба на нов цевовод, дополнителни количини вода ќе бидат донесени од езерото Мантово, кои преку базените за технолошка вода што се наоѓаат над самата флотација, ќе бидат внесени во процесот.

Питката вода обезбедена од постојаниот бунар за питка вода лоциран во Дамјанско поле, преку посебен цевовод се носи до постројките.

Електрична енергија

Објектот се напојува трифазно со максимална инсталирана моќност од 1380 kW.

Главни потрошувачи на електрична енергија во проектор се пумпите кои ќе вршат транспорт на растворите до наводнувачките полиња.

Вкупната годишна потрошувачка на електрична енергија се очекува да биде 5110 kWh на тон произведен бакар.

Системи за сепарација

Прочистување на производните раствори од механички честички - Од браната производните раствори влегуваат во таложник со волумен кој обезбедува едновременен престој за таложење на нерастворените честички содржани во него. Од таложникот растворите преку пумпи се додаваат во Сорпција.

За спречување на ненадејни поплави од таложникот се предвидува сигнализација по постигнување на критично ниво, што преку вентили затворачи го прекинува пристапот на раствори во него. Во таква ситуација растворите се собираат во хавариските волумени на брани D3 и D5.

Системи за транспорт на материјали на локација Транспорт низ цевки

Цевковод ПЛ-1

Цевководот започнува од брана Д-1 во Бучимски Дол и по гравитациски пат водите кои дренираат од коповското одлагалиште ги одведува во браната Д-2 во Јасенов Дол.

Цевковод ПЛ-2

Овој цевковод започнува од брана Д-2 во Јасенов Дол поминува покрај брана Д-3 и транспортира технолошки раствори до таложниците позади објектот, а има можност со истиот цевковод да се празнат таложниците и преку ПС-1 растворите да се испумпат на оксидното одлагалиште.

Цевковод ПЛ-3

Започнува од ПС- 1 оди покрај оксидното одлагалиште и асфалтниот пат до ПС-2 и транспортира технолошки раствори.

Цевковод ПЛ7

Цевководот ќе обезбедува снабдување со технолошка вода на целиот објект на Технолошкиот комплекс за преработка на растворите. За таа цел, се води траса од постоечките резервоари за технолошка вода на подрачјето Бучим до зградата на комплексот. Резервоарите се наоѓаат на кота 685,00. Цевководот започнува од излезот од резервоарите а завршува во зградата на технолошкиот комплекс, каде влегува од јужната од страна на зградата на кота 482,70.

Цевковод ПЛ-6

Целта на овие цевководи е преку нив да се врши попрскување (наводнување) на површината со воден раствор на сулфурна киселина. За попрскување на основната површина постојат два цевководи со дијаметар Ø315 кои ја доведуваат потребната водна количина од 650 m³/h (180 l/s). Овие се два паралелни цевководи под притисок со дијаметар Ø 315, кои ја доведуваат неопходната водна количина од 650 m³/h.

Х-7

Цевководот за хаварии има за цел преку пумпа да црпи вода од езерото за хаварии Д4 и да ги транспортира водите кон технолошкиот комплекс за преработка на растворите. Од таму пак се овозможува уште едно испумпување на растворите со помош на пумпите кои се поставени таму, до оксидната или до основната површина за квасење на рудникот.

Во Прилог 1 е дадена карта на цевководите во рамките на инсталацијата.

Транспорт на руда

Транспортот на руда на оксидното одлагалиште се врши со камиони на операторот. Од местото на апликација, рудата се носи со соодветни камионски возила и се истовара на оксидното одлагалиште. Одлагањето се врши според однапред подготвена динимика на формирање на купот на оксидно одлагалиште и негово оросување.

1.2 Управување со отпад

Создавање на отпад

Видовите и количините отпад што се создаваат во текот на работата во инсталацијата се дадени во табелите V.1.1 и V.1.2 од образецот за барањето за интегрирана еколошка дозвола.

ДПТУ Бучим како создавач на отпад ги има следните обврски (согласно член 26 од ЗУО):

- да го селектира;
- да го класифицира според Листата на отпад;
- да ги утврдува карактеристиките на отпадот;
- да врши контрола на влијанијата на отпадот врз животната средина, животот и врз здравјето на луѓето;
- да го складира отпадот на места предвидени за таа намена и
- да го преработува отпадот, а доколку неговата преработката е технички неизводлива и економски неисплатлива, да го предаде на правното и на физичкото лице кое има дозвола за собирање и за транспортирање, преработка, отстранување и/или извезување на отпадот.

Ако отпадот има една или повеќе опасни карактеристики, создавачот и/или поседувачот е долеж да го класифицира отпадот во категоријата опасен отпад и да постапува со него како со опасен отпад.

Согласно член 21 од ЗУО, ДПТУ Бучим е должен да подготви и реализира Програма за управување со отпад (за создавање на повеќе од 200 килограми опасен отпад и/или повеќе од 150 тони неопасен отпад). Програмата се доставува до општина Радовиш и до МЖСПП. Покрај тоа, како голем создавач на отпад, операторот има обврска да назначи стручно лице управител за отпад. Согласно обврските, лицето задолжено за прашања од областа на животната средина кај операторот, посети соодветна обука за управување со отпад и со полагање на испитот за вршење на работите за управување и/или постапување со отпад се стекна со сертификат Управител за отпад (копија дадена во Прилог 2)

Програмата на правните и на физичките лица за управување со отпадот особено содржи:

- постојно ниво на создавање на отпад, по видови, количини и извори на создавање и предвидување на видот и на количеството отпад што се создава во наредната година;
- постојни и планирани технички, организациони и други мерки за избегнување и за намалување на создавањето на отпад и намалување на штетноста на отпадот;
- податоци за постојни и планирани организационо-техничките капацитети на правните и на физичките лица;
- постојни и планирани технички, организациони и други мерки (вклучувајќи и инвестициони зафати) за постапување со отпадот (селектирање, третман, преработка искористување на енергијата, складирање и отстранување);
- рокови за реализација на одделни барања од планот за управување со отпад и рокови за реализации на одделни фази од планот;
- временска рамка за спроведување на стандардите кои се однесуваат на составот и изработката на одделни производи и пакувања и нивната соодветност за повторна употреба или преработка вклучително и рециклирањето;

- мерки за заштита од штетното влијание на отпадот по животната средина, животот и здравјето на луѓето;
- воведување на меѓународни системи за заштита на животната средина. (ИСО 14000 и други);
- планирани активности за едукација и за обука на кадарот што управува со отпадот и
- други мерки што се од значење за реализација на програмата за управување со отпадот.

Подготовката на Програма за управување со отпад е вметната како активност во рамки на Програмата за подобрување дел од ова барање.

Видовите на отпад, кои настануваат при нормално функционирање на инсталацијата, припаѓаат кон следните категории:

#	Вид отпад	Код	Листа на отпади
1.	Руда која останува по процесот на лужење	01 03 07*	Други отпади од физичко и хемиско збогатување на корисни метални руди, кои се ископуваат и содржат опасни материји
2.	Талог на црна сулфурна киселина	06 01 01*	Сулфурна и сулфуреста киселина
3.	SX талог	11 02 06*	Отпади од хидрометалургија на бакарот, различни од споменатите во 11 02 05
4.	„Брада“ со бентонит	11 02 07*	Други отпади кои содржат опасни материји
5.	Отпадна органика	16 07 08*	Отпади кои содржат масла и нафтени производи
6.	Отпадни аноди	11 02 03	Отпади од производството на аноди за електролизни процеси во водна средина
7.	Отпадни катоди	19 10 01	Отпади од железо и челик
8.	Отпадна хартија и картон	15 01 01	Пакување од хартија и картон
9.	Пластична амбалажа	15 01 02	Пакувања од пластика
10.	Амбалажи од дрвени материјали	15 01 03	Пакувања од дрво
11.	Гуми кои се надвор од употреба	16 01 03	Искористени гуми од возила
12.	Отпадоци од железо и челик	19 10 01	Отпад од железо и челик
13.	Отпадоци од обоени метали	19 10 02	Отпад од обоени метали
14.	Нехлорирани моторни подмачкувачки и масла за запчаници на минерална основа	13 02 05*	Минерални нехлорирани моторни и трансмисиони масла и масла за подмачкување
15.	Опрема која е надвор од употреба, различна од споменатата	16 02 14	Отфрлена опрема поинаква од онаа во 16 02 09 и 16 02 12
16.	Оловни акумулаторни батерии	16 06 01*	Оловни акумулаторни
17.	Флуоресцентни цевки и други отпадоци, кои содржат жива	20 01 21*	Флуоресцентни ламби и друг отпад што содржи жива
18.	Измешани секојдневни отпадоци	20 03 01	Измешан комунален отпад
19.	Остатоци од примарно таложење	19 08 01	Остатоци од сита и гребла
20.	Талог од ПС за комунални отпадни води	19 08 05	Мил од преработка на комунални отпадни води

Според работата на инсталацијата, дел од отпадите се очекува да бидат создадени во текот на годината со нормална работа на постројката (прикажи во табела V.2.1 и V.2.2). Останатите видови се очекува да бидат создадени после неколку години работа.

Во прилог се дадени технолошките видови отпад по фази од технолошкиот процес.

Лужење:

- Руда која останува по процесот на лужење *
- Талог на црна сулфурна киселина - се натрупва на дното на резервоарите за складирање на киселината. Се собира во буриња и се обработува како опасен отпад.

** Овој вид отпад според Листата на видови отпад е класифициран како опасен, што претставува отворено прашање имајќи ја предвид целта на ИСКЗ активност (лужење на основното одлагалиште и истрошување на количините бакар во него со цел намалување на негативното влијание кое досега потекнуваше од оваа локација. По престанокот со работа на инсталацијата и завршувањето на лужењето на ова одлагалиште, Операторот ќе направи анализа на отпадот со цел детална и точна категоризација од овој вид отпад.*

Течна екстракција:

- SX талог: со текот на времето се натрупва на дното на екстракциските миксер-наталожувач и преградите од екстракциското одделение. SX талог е со приближно следниот состав: тврди честички - околу 55%, водна фаза околу 40% и органска фаза (растворувач и екстрагенс) - околу 5%.
- „Брада“ - Во сите SX-фабрики, утврдено е образувањето на т.н. брада (crud). Таа, прв пат е разгледувана во една од поранешните фабрики за уран (Chalk River Mine во Канада). Таму, брадата која е формирана во органиката, опишана е како Chalk River Unidentified Deposit (неутврдено депонирање во Chalk River). Во случај кога органски честички се адсорбираат врз тврди честички, се добива тврдо-органска-водна фаза, која всушност е брадата. Таа може да биде:
 - Преференцијално органски наводенета и локализирана во органската фаза
 - Преференцијално водно наводенета и локализирана во водната фаза
 - Наводенета, и од органиката и од водната фаза, и локализирана на граничната површина.

Брадата се формира во текот на адсорбцијата на органиката врз тврди честички. Состав на брадата: органска фаза - 26,8%, тврди честички - 57,6%, водна фаза - 15,6%

- Отпадна органика - понекогаш, кога обновената органика не може да се обработува и да се враќа во веригата, треба да биде исфрлена. Отпадната органика е производ кој се смета за токсичен. Согласно еколошкиот профил на производот, неговото воведување во површинските води и почви, може да биде опасно за природниот свет во нив. Отпадната органика треба да се чува во затворени садови, а нејзиното депонирање треба да се одвива на специјални депоа, при што треба да се почитуваат локалните и националните одредби. Со загадените и празни контејнери треба да се постапува на истиот начин како и со органиката.

Електролиза:

- Отпадни аноди - се испраќаат на преработка кон фабриките за топење олово. Потрошувачка норма: 0,08 kg/t катоден бакар.

Согласно одредбите на законот за управување со отпад, на создавачите на отпад им е дозволено привремено складирање на отпад во рамки на инсталација во рок од една година, односно 3 години доколку отпадот е наменет за преработка. Согласно одредбите од Законот за управување со отпад, операторот на постројката ќе подготви Програма за управување со отпадот создаден на локацијата на проектот и ќе назначи лице Управител со отпад, кој ќе се грижи за реализација и спроведување на Програмата. Постапувањето со опасниот отпад ќе ги следи насоките дадени во прилог 5.

Покрај овие отпади, од работата на инсталацијата се јавува и отпад од пакување од помошните материјали што се употребуваат во процесот. Според упатствата на производителите, отпадот од пакување има карактеристики:

	Помошен материјал	Карактеристики на отпад од пакување (опасен / неопасен)
1.	CaOH ₂	неопасен
2.	Kobalt	опасен
3.	Exxol	опасен
4.	Guarfloc	неопасен
5.	Lewatit tp 207	неопасен
6.	LIX 84	неопасен
7.	Tonsil	неопасен

Во моментот, сеуште не се обезбдени комплетни услови за складирање на отпадот од инсталацијата. Предвидено е посебно места за складирање на создадениот отпад се до негово финално превземање од страна на надворшна компанија (Прилог 3). Засега, создадените количини отпад времено се чуваат во просторијата за складирање на помошни материјали, се до обезбедување на правилни услови.

Крајното решавање на отпадот создаден на локацијата (вклучувајќи го и опасниот отпад) предвидено е да биде регулирано на ниво на договор со добавувачот на сировини и материјали. Според договорот, добавувачот би бил одговорен за превземање на отпадот и обезбедување на услови за негово финално решавање. Добавувачот, односно превземаачот на отпадот треба да има обезбедено услови за финално решавање на отпадот. Деталите за овие аранжмани ќе бидат уредени во договорите меѓу создавачот на отпад и добавувачот и истите ќе бидат засегнати во интегрираната еколошка дозвола.

Со отпадот од пакување ќе се постапува согласно неговите карактеристики. Доколку постои можност за повторно искористување за дел од нив, тие ќе бидат искористени за различни цели во рамки на инсталацијата. Останатите ќе бидат вратени на добавувачот согласно член 18 од Законот за управување со пакување и отпад од пакување.

Операторот ДПТУ Бучим Радовиш има случено неколку договори за превземање и понатамошно постапување со отпад за следните видови:

Вид отпад	Комунален отпад Договор за превземање на комунален отпад.
Име на фирма превземач на отпадот	ЈП ПЛАВАЈА Радовиш
Број на дозвола за управување со отпад:	/

Важност на дозвола	/
Понатмошен третман на отпадот	депонирање
Вид отпад	отпадно железо Договор за превземање на отпадно железо
Име на фирма превземач на отпадот	ФИЛ-КАС Струмица
Број на дозвола за управување со отпад:	11-1207/2
Важност на дозвола	29.02.2008 - 29.02.2013 год.
Понатмошен третман на отпадот	повторно искористување
Вид отпад	отпадна пластика Договор за превземање на отпадна пластика
Име на фирма превземач на отпадот	СТИЛКОМ Радовиш
Број на дозвола за управување со отпад:	11-4134/2
Важност на дозвола	20.09.2007 - 20.09.2012 год.
Понатмошен третман на отпадот	повторно искористување
Вид отпад	оловни акумулатори Договор за превземање на отпадни оловни акумулатори
Име на фирма превземач на отпадот	ИВАЛ ТРЕЈД Штип
Број на дозвола за управување со отпад:	11-4440/1,
Важност на дозвола	04.12.2008 - 04.12.2013 год.
Понатмошен третман на отпадот	повторно искористување

Копија од склучените договори се дадени во Прилог 4.

Согласно Програмата за подобрување, Операторот во наредниот период забрзано ќе работи на обезбедување соодветни услови за складирање на сите фракции создаден отпад во рамките на инсталацијата како и негово превземање од страна на лиценцирани надворешни компании.

1.3 Одложување на отпад со депонирање

Рудата од двете одлагалишта по процесот на лужење и завршување на оперативниот период и престанок со работа предвидено е да остане на истата локација. Бидејќи се работи за огромни количини на отпад, нивно транспортирање и депонирање на друга локација е невозможно и економски неоправдана. Од тие причини, самите одлагалишта, по престанок со работа на инсталацијата ќе бидат претворени во депонии. Регулацијата на ова прашање и дефинирањето на Начинот на управувањето ќе биде уредено во координација со надлежниот орган во рамки на самата еколошка дозвола и дадените услови.

Стабилноста на одлагалиштата за руда за лужење во текот на оперативниот период ќе биде следена според однапред подготвени соодветни планови и начини за следење на стабилност.

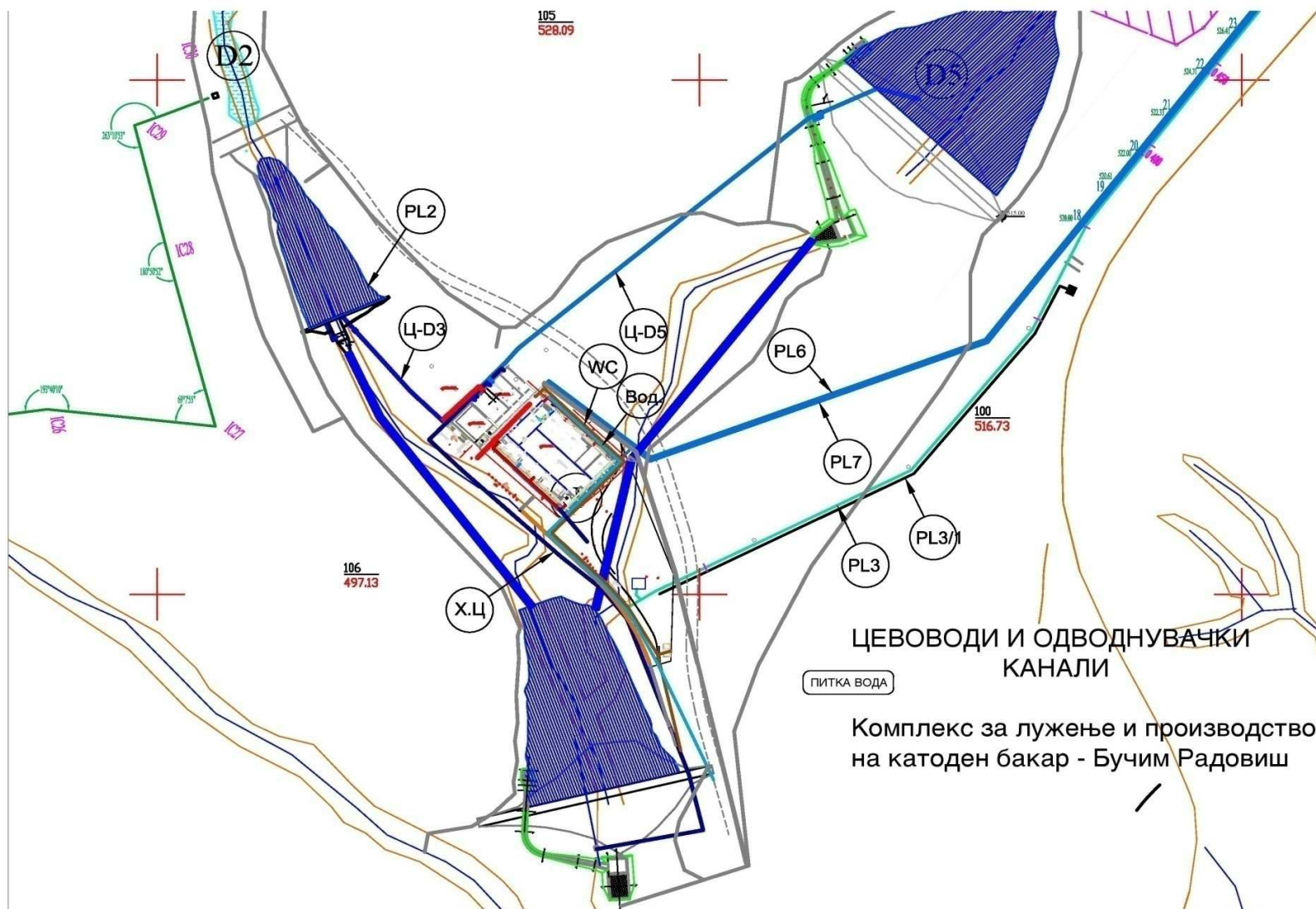
Квалитетот на површинските и подземните води ќе биде следен со соодветна мониторинг програма која е дел од ова барање (дадено во Додаток IX). Според таа програма, подземните води ќе се следат со мрежа од пиезометри распоредени во околината на инсталацијата, додека пак квалитетот на површинските води ќе се следи преку веќе отпочната програма (за потребите на постоечката инсталација операторот врши мониторинг на површинските водотеци Тополничка река, Меденска река и Крива Лаковица).

Детали за обврските на операторот по престанокот со работа и ремедијација на одлагалиштата се дадени во Додаток XIII.

Со оглед на тоа што во оперативниот период, на одлагалиштата се вршат хемиски процеси кои вклучуваат опасни материи, претворањето на овие места во депонии и нивна ремедијација е сложен процес. За таа цел, ќе бидат подготвени посебни проекти за ремедијација на одлагалиштата и претворање во контролирани депонии на искористена руда. Основните активности за ремедијација се дадени во прилог XIII Ремедијација, престанок со работа, повторно започнување со работа и грижа по престанок со активностите.

Податоци за геологија, хидрогеологија и хидрологија на локацијата на идните депонии се дадени во Прилог 7 (1.3 и 1.6 соодветно). Квалитетот на површинските и подземните води се дадени во Прилог 7 (1.6). Метеролошки податоци за локацијата се дадени во прилог 7 (1.2).

Прилог 1 Цевоводи на локација

Легенда

ПЛ-1	ПЕ Фи 200мм технолошки раствори од Д-1 до Д-2
ПЛ- 2	ПЕ Фи 250мм технолошки раствори од Д-2 до Пумпна станица 1
ПЛ-3	ПЕ Фи 250мм технолошки раствори од ПС-1 до ПС-2
ПЛ-4	ПЕ Фи 200мм не во функција но ќе се користи за техничка вода од постоечките резервоари над флотација и се поврзува со ПЛ-7 кај ПС-2
ПЛ-5	ПЕ Фи 250мм од ПС-2 до наводнувачки полина на постојаното коповско јаловисте
ПЛ-6	ПЕ Фи 260мм од производствен погон до постојното коповско јаловисте наводнуважките полина
ПЛ-7	ПЕ Фи 110мм од ПС-2 до производен погон
Ц-Д-5	ПЕ Фи 280мм од брана Д-5 до таложници во производствен погон
Ц-Д-3	ПЕ Фи 400мм од Д-3 до таложници на производствен погон
ПЛ-3/1	ПЕ Фи 90мм питка вода
Х.Ц	ПЕ Фи 280 повратна вода од Д-4 до таложници

Прилог 2 Уверение за управување и/или постапување со отпад

Република Македонија
Министерство за животна средина и просторно планирање

У В Е Р Е Н И Е

ЗА ПОЛОЖЕН СТРУЧЕН ИСПИТ ЗА ВРШЕЊЕ НА РАБОТИТЕ ЗА УПРАВУВАЊЕ И/ИЛИ ПОСТАПУВАЊЕ СО
ОТПАД

Саре Сарафилоски

(име и презиме)

Роден/а на **20.06.1980** година во **Радовиш**, на ден **28.05.2012** година, пред Испитната комисија на Министерството за животна средина и просторно планирање го положи стручниот испит за вршење на работите за управување и/или постапување со отпад.

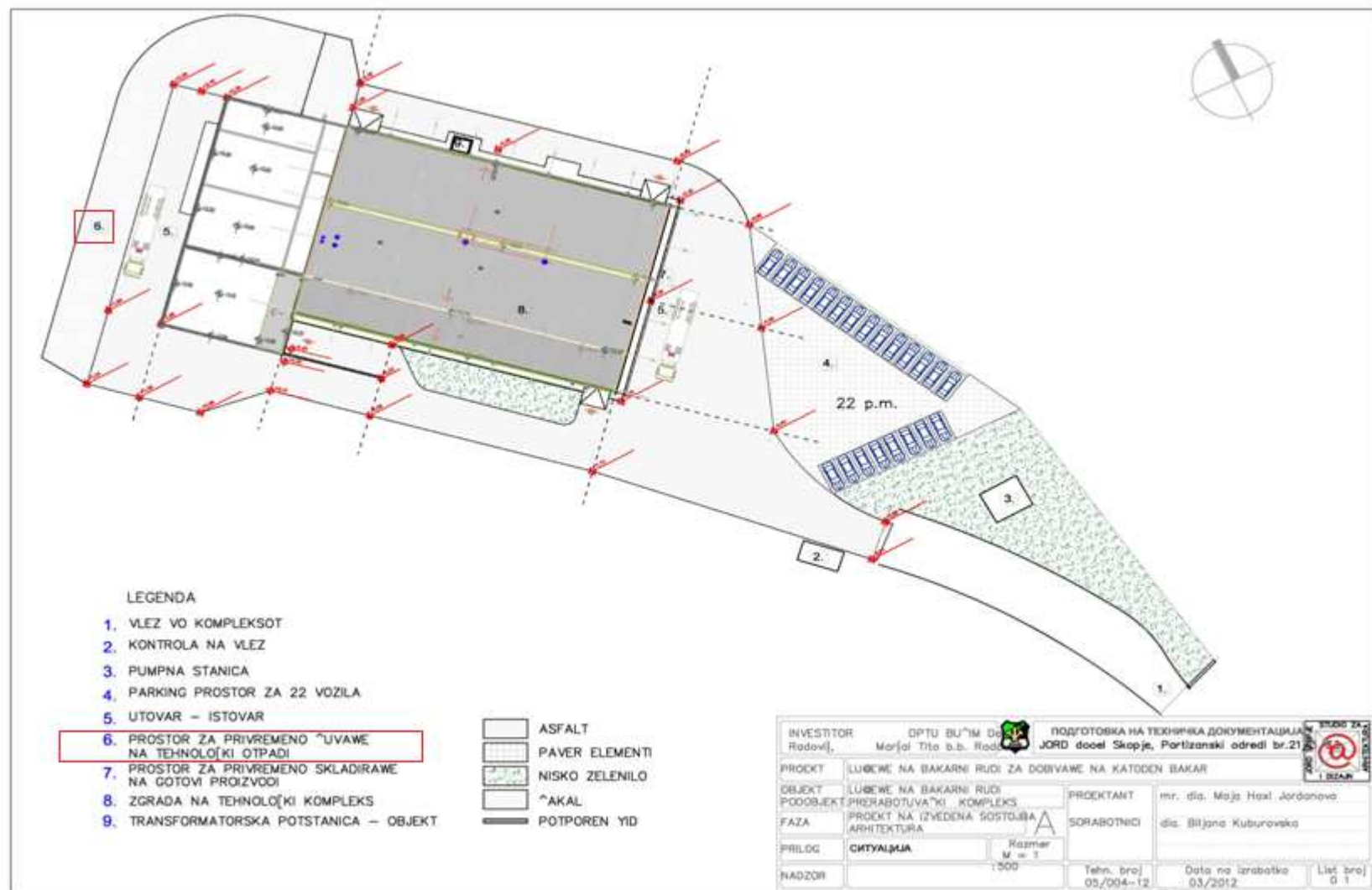
Архивски број **11-4174/29**

Скопје, **14.08.2012 год.**

Министер

Сите да бидеме
дел од ПРИРОДАТА

Прилог 3 Место предвидено за складирање на отпад

Додаток 4 Договори за превземање на отпади

Друштво за производство трговија и услуги
БУЧИМ ДООЕЛ
Бр. 03-3/285
26.05.2009
РАДОВИШ

Јавно претпријатие за комунални дејности
ПЛАВАЈА П.221
Бр. 0306
26.05.2009
РАДОВИШ

ДОГОВОР
за вршење на услуги

Склучен помеѓу:

1. ДПТУ „БУЧИМ“ ДООЕЛ – Радовиш, ЕДБ МК 4023005115323, ул. „Маршал Тито“, бр. 66 2420 Радовиш, Р. Македонија, застапувано од Управителот Николајчо Николов, во понатамошниот текст како **КОРИСНИК** на услуги.
2. ЈП „ПЛАВАЈА“ – Радовиш, ЕДБ МК 4023999108401, ул. „Свети Спасо Радовишки“, бр. 32 2424 Радовиш, Р. Македонија, застапувано од Директорот Благој Лукаров, во понатамошниот текст како **ДАВАТЕЛ** на услуги.

член 1

ПРЕДМЕТ НА ДОГОВОРОТ:
Предмет на овој Договор е вршење на комунална услуга – преземање, транспортирање и депонирање на комунален отпад и регулирање на правата и обврските кои настануваат за договорните страни со потпишување на договорот.

член 2

ЦЕНА И НАЧИН НА ПЛАЌАЊЕ:
Договорена цена за подигање на комуналниот отпад за една камионска тура подигната од фабричкиот круг на Корисникот на услугите е **1534,00 денари**. Во цената не е пресметан ДДВ 5%.
Начинот на плаќање ќе биде на основа на доставена фактура од страна на Давателот на услугите за секој месец и истата ќе содржи вкупно пресметани, преземени камионски тури кои ќе бидат констатирани записнички од двете страни.

член 3

ОБВРСКИ НА ДАВАТЕЛОТ НА УСЛУГИ:

- Да го презема, транспортира и депонира комуналниот отпад од фабричкиот круг на Корисникот на услугите,
- Да се придржува кон планот и договорените термини за подигање на отпадот,
- Да води грижа при преземање и транспортирање, отпадот да не се растура, да не се крева прекумерно прав и да не се создава прекумерна бучава,
- Должен е услугите да ги врши на начин со кој максимално ќе ја заштити животната околина и природна средина во согласност со Законот за животна средина,
- Да води записничка евиденција за преземен комунален отпад - извршени тури, кој ќе бидат основа за пресмета на количините за фактурирање,
- Го прифаќа ризикот од евентуални повреди на сопствените работници и штети предизвикани од нивна страна при извршување на услугите.

член 4

ОБВРСКИ НА КОРИСНИКОТ :

- Да одреди соодветно место каде ќе се складира отпадот во контејнери,
- Да одреди одговорно лице кое ќе го воведе и придружува Давателот на услугите до просторот и местото на преземање на отпадот,
- Да внимава, и на време да реагира за потребата од промена на динамиката на договорените тури кои се менуваат во текот на годината, во зависност од потребите.
- Да води записничка евиденција за преземен комунален отпад - извршени тури, кој ќе бидат основа за пресмета на количините за фактурирање,

член 5

СПОРОВИ :

Сите спорови ќе бидат решавани спогодбено, а за споровите кои странките не можат да ги решат на мирен начин, надлежен ќе биде Основен суд Струмица.

член 6

ОСТАНАТИ ОДРЕДБИ :

Договорот може да биде раскинат спогодбено од двете страни или секоја од договорните страни, писмено со отказан рок од 30 (триесет) дена.
Овој Договор е склучен во 2 (два) еднакви примероци, по еден за секоја договорна странка и стапува на сила од денот на неговото потпишување.

ДОГОВОРЕНИ СТРАНИ

Корисник на услуги
ДПТУ „БУЧИМ“ Радовиш

Давател на услуги
ДП „ПЛАВАЈА“ Радовиш

Друштво за производство трговија и услуги
БУЧИМ ДООЕЛ
 Бр. 03-3/451
03.08.2012
 РАДОВИШ

ДРУШТВО ЗА ТРГОВИЈА
ИВАЛ ТРЕЈД ДОО експорт-импорт
 Бр. 0301/73
06.08.2012 год.
 ШТИП

ДОГОВОР
 за вршење на услуги
 (превземање на отпадни акумулатори)

1. ДПТУ „БУЧИМ,, ДООЕЛ Радовиш, МК бр. 4023005115323 , ул. "Маршал Тито", бб, 2420 Радовиш, Р.Македонија, претставувано од управителот Николајчо Николов(во натамошниот текст :Нарачател на услуги) и
2. „ИВАЛ ТРЕЈД,, Д.О.О. - Штип, ул. Железничка бб Штип , ЕДБ бр. 4029994103680, претставувано од управителот Валентина Т.Кашуба(во натамошниот текст: Давател на услуга-превземач)

ПРЕДМЕТ НА ДОГОВОРОТ

Член 1

Предмет на овој договор е превземање на отпадни оловни акумулатори - услуги наведени и опишани во Понуда од 18.07.2012 година .

ВРЕДНОСТ НА ДОГОВОРОТ

Член 2

Цената на услугата, наведено во чл.1 изнесува **29 ден/кг** (дваесетидевет) МКД/кг + 18% ДДВ.

Превземањето на отпадните оловни акумулатори превземачот го врши со сопствен превоз во ПВЦ контејнери наменети за транспортирање на истите .

ПЛАЌАЊЕ

Член 3

Нарачателот се обврзува на превземачот да му ја плати сумата определена во член 2 , 100% по превземањето на акумулаторите односно по доставувањето на фактура од страна на продавачот .

ГАРАНЦИЈА

Член 4

Давателот за услугата наведена во член 1, гарантира дека поседува дозвола за вршењето на услугата опишано во чл.1 и дека превземањето на отпадните акумулатори ќе го спроведува согласно законските прописи за превземање и превоз на отпадни материјали и стоки од ваков вид.

Член 5

Договорот е составен во 4 (четири) еднакви примероци, по два за секоја од договорните страни и стапува на сила на денот на неговото потпишување.

Член 6

Сите спорови ќе се решаваат спогодбено, а во случај на нерешен спор, надлежен ќе биде Основен суд Струмица.

За НАРАЧАТЕЛОТ НА УСЛУГАТА

„БУЧИМ“ Радовиш

За ДАВТЕЛОТ НА УСЛУГАТА

„ИВАЛ ТРЕЈД“ ШТИП

Друштво за производство трговија и услуги

БУЧИМ ДООЕЛ

Бр. 03-3/590

17.11.2011

РАДОВИШ

Договор

за вршење на услуги

Склучен помеѓу:

1. **ДПТУ БУЧИМ ДООЕЛ - Радовиш**, ЕДБ МК 4023005115323 ул. Маршал Тито, 66 2420 Радовиш, Р. Македонија, застапувано од Управител Николајчо Николов, во понатамошниот текст како **Продавач**.

2. **ДООЕЛ СТИЛКОМ - Радовиш**, ЕДБ МК 4023005116117 Р.Македонија во понатамошниот текст како **Купувач**.

член 1

ПРЕДМЕТ НА ДОГОВОРОТ :

Предмет на овој Договор е вршење на услуга продажба на отпадна пластика, **ПЕТ, ХДПЕ, ПП** (пластична амбалажа и најлон) од страна на **Продавачот** преземен од страна на **Купувачот**.

член 2

ЦЕНА И НАЧИН НА ПЛАЌАЊЕ :

Договорена цена за отпадот според понудата од 04.11.2011 год. **10 денари** за **ПЕТ амбалажа** и **6 денари** за **ХДПЕ И ПП** пластика по килограм.

Во цената не е пресметан **ДДВ 18 %**.

Начинот на плаќање ќе биде на основа на доставена фактура од страна на **Продавачот** на услугата зависно од предадената количина, а во рок од 30 дена по доставување на фактура.

член 3

ОБВРСКА НА КУПУВАЧОТ:

- Да го презема, транспортира отпадот од кругот на друштвото.
- Да се придржува кон планот и договорените термини за подигање на отпадот.
- Да води грижа при преземање и транспортирање, отпад да не се растура, да не се создава прекумерна бучава.
- Го прифаќа ризикот од евентуални повреди на сопствените работници и штети предизвикани од нивна страна при извршување на услуги.

член 4

ОБВРСКИ НА ПРОДАВАЧ:

- Да одреди соодветно место каде ќе се складира отпадот во контејнери за пластика и најлон.
- Да одреди одговорно лице кое ќе го воведи и придружува купувачот при преземањето на отпадот.

- Да внимава, и на време да реагира за потребата од динамиката на преземање на отпадот.
- Да води записничка евиденција за преземените количини на отпад кој ќе бидат основа за пресметка на количините за фактурирање.

член 5

СПОРОВИ:

Сите спорови ќе бидат решавани спогодбено, а за споровите кои странките на можат да ги решат на мирен начин, надлежен ќе биде Основен суд Струмица.

член 6

ОСТАНАТИ ОДРЕДБИ :

Договорот може да биде раскинат спогодбено од двете страни или секоја од договорените страни, писмено со отказан рок од 30 (триесет) дена. Овој Договор е склучен во 2 (два) еднакви примероци, по еден за секоја договорена странка и стапува на сила од денот на неговото потпишување.

ДОГОВОРЕНИ СТРАНИ

Корисник на услуги

ДПТУ БУЧИМ / ДООЕЛ-Радовиш

Давател на услуги

ДООЕЛ СТИЛКОМ – Радовиш,

Друштво за производство трговија и услуги
БУЧИМ ДООЕЛ
 Бр. 08-3/489
13-08 2012
 РАДОВИШ

ДОГОВОР

за откуп на отпадно железо

Друштво за трговија увоз-извоз
ФИЛ-КАС ДООЕЛ
 Бр. 1408
14-08 2012 год.
 Струмица

Склучен на ден 09.08.2012 година во Радовиш, помеѓу:

1. **ФИЛ-КАС,, ДООЕЛ - Струмица** , ЕДБ МК 402700514440 Ул.Спиро Захов бр.20 Струмица , претставувано од управителот Касапов Филип(во натамошниот текст Купувач) и
2. **ДПТУ „БУЧИМ,, ДООЕЛ Радовиш**, МК бр. 4023005115323 , ул."Маршал Тито", бб, 2420 Радовиш, Р.Македонија, претставувано од управителот Николајчо Николов(во натамошниот текст :Продавач) и

ПРЕДМЕТ НА ДОГОВОРОТ

Член 1

Предмет на овој договор е купопродажба - откуп на отпадно железо, (отпаден лим отпадни метални буриња, отпаден челик отпадни челични јажиња, мангански челик), наведено и опишано во Понуда бр. 16/1-2 од 3.08.2012 година доставена од страна на Купувачот.

Член 2

Динамиката на превземање на отпадното железо ќе се одвива во зависност од припремените количини по претходна најава и контрола од страна на продавачот во состојба како е складирано .

Транспортот за превземање на отпадното железо и утоварот го обезбедува Купувачот.

КЛАСИФИКАЦИЈА НА ОТПАД И ЦЕНА

Член 3

Продавачот го продава отпадното железо според утврдените видови и категории и по цена како што следува:

- Отпаден лим 6,5 ден/кг:
- отпадни метални буриња100 ден по број:
- отпадни метални јажиња 11,5 ден/кг:
- отпаден челик 11,5 ден/кг:
- мангански челик 11,5 ден/кг.

Купувачот се обврзува на продавачот да му плаќа по испратница за преземената количина односно **во рок од 8 дена** по доставувањето на фактура од страна на продавачот .

ДОГОВОРЕН РОК

Член 4

Овој договор стапува во сила со денот на потпишувањето а се склучува за време од **1(една) година**, со можност на еднострано раскинување на истиот со отказан рок од 30 дена а се најавува во писмена форма на една од договорните страни.

ВИША СИЛА

Член 5

Договорните страни ќе се ослободат од своите обврски, делумно или целосно во случај на виша сила (пожар, поплава, земјотрес и други природни катастрофи).

За времетраење на околностите, страната погодена со виша сила треба писмено да ја информира другата страна за појавата на виша сила, за времетраењето, како и кога истата ќе престане да постои.

Доколку вишата сила трае подолго од 90 дена, Купувачот и Продавачот имаат право да утврдат нови рокови за услугите или да го поништат Договорот.

Член 6

Сите спорови ќе се решаваат спогодбено, а во случај на нерешен спор, надлежен ќе биде Основен суд Струмица.

Член 7

Овој договор е составен од 4 (четири) истоветни примероци од кои по 2 (два) за секоја договорена страна.

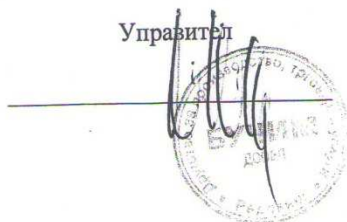
Во прилог на овој договор следува Дозвола за вршење на дејност трговија со неопасен отпад бр. 11-1207/2 издадена од Министерството за животна средина и просторно планирање.

ДОГОВОРНИ СТРАНИ

ПРОДАВАЧ

ДПТУ „БУЧИМ“, ДООЕЛ

Управител

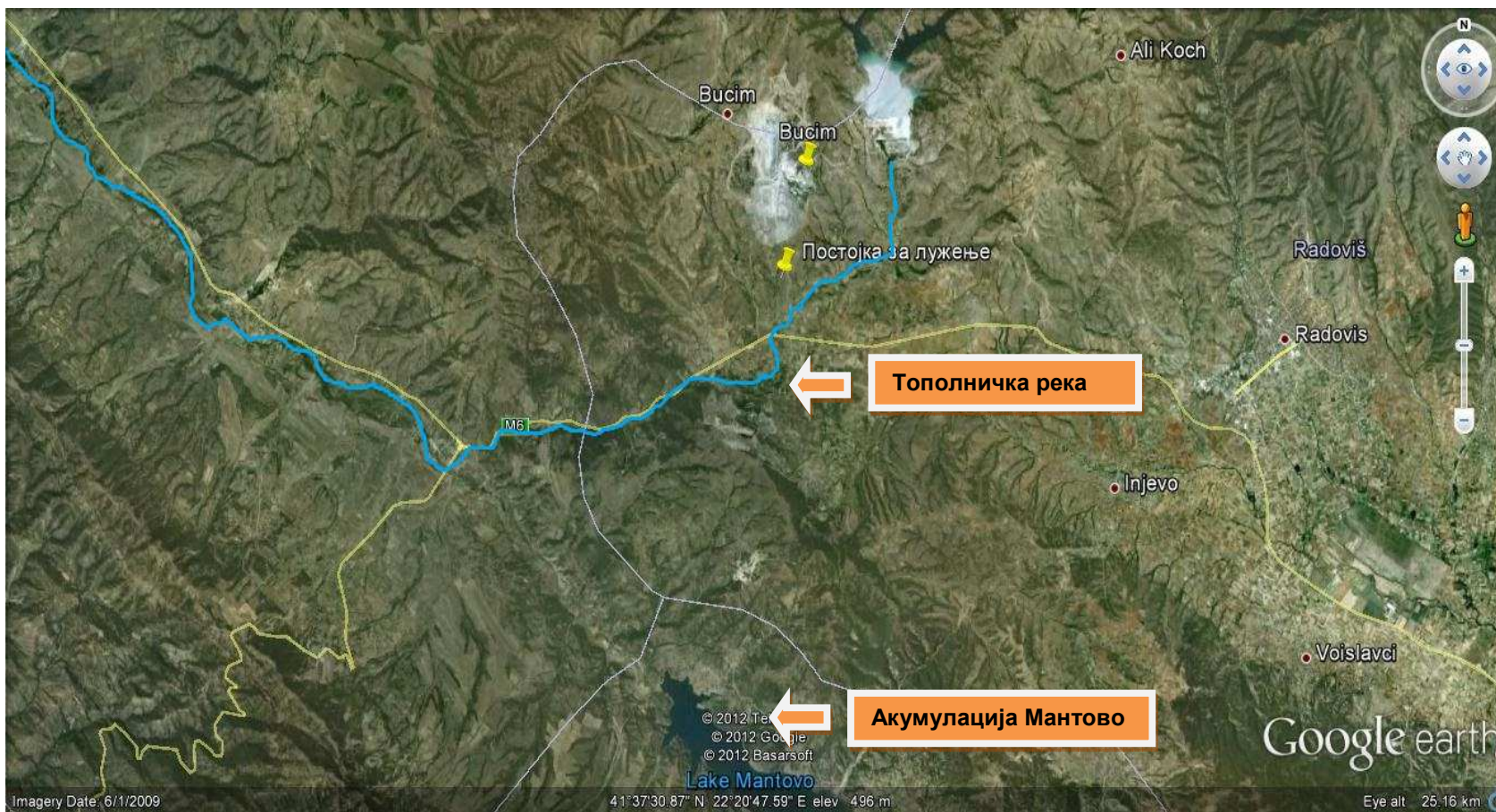
КУПУВАЧ

ФИЛ-КАС ДООЕЛ

Управител

Додаток 4 Карта на површински води во пошироко опкружување

Прилог Генерални насоки за постапување со опасен отпад

(Согласно одредбите од Законот за управување со отпад за ваков вид отпад и Правилникот за поблиските услови за постапување со опасниот отпад и начинот на пакување и означување на опасниот отпад)

I. Општи одредби

При постапувањето со опасниот отпад треба да се преземат сите неопходно мерки за да се спречат или кога тоа не е можно да се ограничат во најголема мера влијанијата врз животната средина, загадувањето на воздухот, подземните и површински води, почвата, ризиците по здравјето на луѓето коишто произлегуваат при постапувањето со опасниот отпад.

При постоење на технички можности создавачот, односно поседувачот при собирањето на опасниот отпад треба да преземе мерки за намалување на степенот на опасност на отпадот, намалување на обемот на отпадот и негово подготвување за безбеден транспорт.

Собирањето и складирањето на опасниот отпад треба да се врши само ако тој е соодветно пакуван и означен согласно одредбите подолу дадени и доколку правните и физичките лица поседуваат дозвола согласно прописите за управување со отпадот.

Третман и/или преработка или отстранување на опасен отпад се врши во инсталции и објекти кои ги исполнуваат соодветните барања.

Транспорт на опасен отпад се врши само ако отпадот е соодветно пакуван и означен согласно прописите за управување со отпад, прописите за превоз на опасни материји и ратификуваните меѓународни договори.

II. Поблиски услови за постапување со опасен отпад

Собирање на опасен отпад се врши заради негова складирање, преработка и/или отстранување.

Собирање на опасен отпад се врши на местото на неговото создавање, во пакување кое е соодветно за неговите карактеристики и на начин со кој се оневозможува негово растурање, излевање и протекување.

Правните и физичките лица за собирање и транспортирање на опасен отпад треба да поседуваат дозвола согласно член 66 од Законот за управување со отпад и да обезбедат шема за собирање и транспортирање на опасниот отпад.

За собирањето на опасен отпад треба да се има склучен договор во смисла на член 65 од Законот за управување со отпад.

Опасниот отпад треба да се собира со опрема која треба да е соодветна и добро одржувана за да се спречи растурање, излевање или протекување на опасниот отпад.

Доколку опасниот отпад не се собира на местото на неговото создавање, истиот треба да се собира на точно определени собирни локации согласно Програмата за управување со отпад од член 21 од Законот за управување со отпад.

Собирните локации од став 7 на овој член се места за времено складирање на опасниот отпад пред неговиот третман, преработка и/или отстранување.

Условите кои треба да ги исполнуваат локациите на кои се складира отпадот треба да се во согласност со прописите за управување со отпад, како и да имаат:

- посебен простор за прием и предавање на опасниот отпад;
- посебен пристап за возилата и механизацијата со кои се врши товар, растовар и транспорт на опасниот отпад;
- апарат за мерење на тежината на количината на опасниот отпад и
- место каде се земаат примероци за лабораториска анализа без можност за излевање или растурање на опасниот отпад.

Просторот од став 9 алинеа 1 на овој член треба да биде јасно обележан и оделен од другите објекти со ограничен пристап за неовластени лица.

Опасниот отпад треба да биде придружен со соодветна придружна документација.

Во случаите кога се врши собирање на повеќе од едно пакување на опасен отпад, како и кога се врши собирање на опасен отпад од различни локации кои се наоѓаат на територијата на Република Македонија за сите пакувања кои треба да бидат доставени на

една локација треба да бидат доставени и копии од комплетираната и потпишана документација до собирачот или правното или физичко лице кое го прима опасниот отпад.

Во случај на недоставување на потребната придружна документација за транспорт, опасниот отпадот треба да се врати до создавачот, односно поседувачот на опасниот отпад.

Селектирањето на опасниот отпад, треба да врши на местата каде се создава согласно условите утврдени во членовите 58 и 59 од Законот за управување со отпад.

Складирањето на опасниот отпад се врши согласно прописите за управување со отпад.

Доколку опасниот отпад е наменет за увоз, извоз, третман, преработка и отстранување, на истиот се врши испитување на неговите карактеристики.

Испитувањето на карактеристиките на опасниот отпад согласно член 62 од Законот за управување со отпад се врши од страна на овластено правно лице кое за извршеното испитување составува извештај за испитување на карактеристиките на отпадот.

Извештајот од став 2 на овој член содржи податоци за:

- создавачот односно поседувачот на отпад и тоа: име/ назив на создавачот, односно поседувачот, адреса или седиште, телефон, факс, и лице за контакт, регистрациски број и
- шифра на дејност;
- видот на отпадот и тоа: име на отпадот, класификациона шифра на отпадот од Листата на видови на отпад, опис на отпадот;
- намената на отпадот (дали е за времено складирање, третман, преработка, отстранување, увоз, извоз, и транзит);
- потеклото на отпадот со опис на местото и/или процесот на создавање;

- својствата на отпадот како што се физичка состојба на отпадот на 293°K, боја, мирис, реактивност, растворливост во вода, растворливост во други растворувачи, гасни емисии во резултат на дејството на киселини и бази;
- потребните безбедносни мерки при постапување со отпадот како што се технички и лични заштитни средства, заштита од пожари и експлозии;
- физичките карактеристики на отпадот;
- загаденоста со опасни супстанции на отпадот и елуатот, односно исцедок добиен во лабораториски услови и тоа податоци за општи параметри, неоргански опасни супстанции, органски опасни супстанции;
- потребата од предходен третман и вид на неопходен третман, преработка, начин на отстранување, вид на депонии каде може да се депонира, гори или согорува и
- видови на отпад со кои опасниот отпад не треба да дојде во контакт при понатамошно постапување со него.

Создавачот односно поседувачот податоците кои се користени за изготвување на извештајот ги чува најмалку 5 години или оригиналната документација на производителот за хемикалиите кои може да ги содржи отпадот.

Земањето на примероци од отпадот се врши според национални, европски и меѓународни стандарди и нормативи.

Доколку не е можно да се изработи репрезентативен примерок заради нехомогеноста на опасниот отпадот, испитувањето на карактеристиките на опасниот отпадот се заснова врз теоретски податоци и емпириски вредности, поткрепени со научни докази.

Во извештајот се вклучуваат и други параметри, доколку тие се од значење за операциите за кои отпадот е конкретно наменет.

При изработка на извештајот од ставот 3 на овој член доколку постојат докази дека опасниот отпад се состои од остатоци од хемикалии или неупотребени хемикалии и нивни оригинални пакувања загадени со хемикалии за кои постои оригинална документација од производителот со која се идентифицираат својствата на хемикалиите од оригиналната документација на производителот и истите треба да се наведат во извештајот.

Создавачот на опасниот отпад и правните и физичките лица кои постапуваат со опасниот отпад пред вршење на дејствијата за понатамошно постапување го класифицираат опасниот отпад врз основа на неговите својства и присуството на опасни супстанции содржани во него.

Својствата поради кои отпадот се карактеризира како опасен отпад се дадени во Прилог бр. 1.

Супстанциите присутни во отпадот заради чие присуство отпадот ги добива својствата на опасен отпад се дадени во Прилог бр. 2.

Отпадот во Листата на видови на отпад кој е идентификуван како опасен со специфично или општо упатување на содржината на опасни супстанции е опасен отпад само доколку масениот удел на опасните супстанции е таков што отпадот покажува едно или повеќе својства дадени во Прилог бр. 1.

III. Начин на пакување и означување на опасен отпад

Пакување на опасниот отпад се врши на начин утврден со Законот за превоз на опасни материи и ратификуваните меѓународните конвенции со кои се регулира превозот на опасни материи преку железнички, патен, морски, воздушен сообраќај и внатрешна пловидба.

Пакувањето на опасниот отпад и неговото означување треба да биде видливо и јасно.

Пакување кое содржи опасен отпад треба да биде означено со етикета која ги содржи следните податоци:

- класификационата шифра од Листата на видови на отпади;
- описот на отпадот соодветен на класификационата шифра од Листата на видови на отпади;
- предупредувањето: ОПАСЕН ОТПАД на македонски и англиски јазик;
- податоци за поседувачот кој го пакувал отпадот: назив, седиште, телефон/факс;
- знаци на опасност
- азбучни симболи за својствата
- ознаки на ризиците – R изрази
- ознаки на мерките за безбедност – S изрази
- физичка состојба на опасниот отпадот и
- количината содржана во пакувањето, а ако се работи за групно пакување, количините во секое поединечно пакување.

Знаците на опасност од став 3, алинеа 5 на овој член се состојат од графички симбол и индикатор на опасност (текст под симболот) кој е напишан на македонски и англиски јазик.

Азбучниот симбол е во согласност со знакот за опасност и истиот стои над знакот за опасност но не е негов составен дел.

Знаците на опасност и азбучните симболи за својствата според кои отпадот се карактеризира како опасен се дадени во Прилог бр. 3, ознаки на ризиците – R изрази се дадени во Прилог бр.4 и ознаките на мерките за безбедност – S изрази се дадени во Прилог бр. 5.

При означување на опасниот отпад во зависност од својствата дадени во Прилог бр. 1 кои припаѓаат на иста категорија на опасност, се користи само еден знак и симбол на опасност, а тоа е знакот и симболот за својството со највисокиот степен на опасност.

Знаците и симболите за опасност кои го изразуваат највисокиот степен на опасност се избираат од редоследот кој укажува на смалување на интензитетот на опасноста и тоа за категорија на:

- опасност од експлозии и пожари: Експлозивен (E), Високо запалив/запалив (F), Оксидирачки (O) и
- опасност по човековото здравје: Токсичен (T), Корозивен (C), Штетен (Xn), Надразнувачки (Xi).

За отпад кој содржи канцерогени супстанции од категориите 1 и 2, се користи знакот и азбучниот симбол за токсичен отпад.

За отпад кој содржи канцерогени супстанции од категорија 3, се користи знакот и азбучниот симбол за штетен отпад.

За отпад кој содржи тератогени супстанции од категориите 1 и 2, се користи знакот и азбучниот симбол за токсичен отпад.

За отпад кој содржи тератогени супстанции од категорија 3, се користи знакот и азбучниот симбол за штетен отпад.

За отпад кој содржи мутагени супстанции од категориите 1 и 2, се користи знакот и азбучниот симбол за токсичен отпад.

За отпад кој содржи мутагени супстанции од категорија 3, се користи знакот и азбучниот симбол за штетен отпад.

Видот и бројот на ознаките за ризици и ознаките за мерките за безбедност е одреден со потребата да се дадат сите неопходни информации. Потребните информации се изразуваат со минимум број на ознаки.

Комбинираните ознаки за ризици се една ознака.

Комбинираните ознаки за безбедност се една ознака.

Ако има потреба да се наведе ознаката R50 заедно со ознаките R51/53, R52/53 или само со R53 се користи комбинираната ознака R50/53.

Означувањето на пакувањето со опасен отпад се врши со етикета во форма и содржина дадена во Прилог бр. 6.

Секој графички симбол на опасност зафаќа најмалку една десетина (1/10) од површината на етикетата и истиот не може да е помал од 1 cm².

Знаците за опасност се поставуваат еден до друг.

Бојата и приказот на ознаката треба да бидат такви за да знакот за опасност и неговата позадина да бидат лесно видливи.

Текстот треба да е впечатлив, лесен за читање и отпечатен со букви кои не можат да се избришат.

Етикетата од став 1 на овој член се фиксира на пакувањето или пак нејзината содржина се отпечатува на пакувањето така што текстот може да се чита хоризонтално кога пакувањето е во неговата нормална положба.

Етикетата од став 1 на овој член треба да се залепи на пакувањето со целата своја површина на начин кој го обезбедува нејзино присуство се додека спакуваниот отпад наполно не се отстрани од пакувањето.

На секоја страна од пакувањето се поставува најмалку една етикета.

Означувањето на опасниот отпад за групно пакување се врши во согласност со одредбите на правилникот со опасен отпад, доколку:

- внатрешните поединечни пакувања содржани во надворешно пакување се означени во согласност правилник, а надворешното пакување како минимум е означено во согласност со Законот за превоз на опасни материи,
- поединечното пакување е означено согласно Законот за превоз на опасни материи и одредбите правилникот, а надворешното пакување како минимум е означено во согласност со Законот за превоз на опасни материи.

	<i>создавачот/поседувачот на отпадот</i>
S49	Да се чува само во оригиналното пакување
S50	Да не се меша со... (да се назначи од создавачот/поседувачот на отпадот)
S51	Да се постапува (ракува) само во добро проветрени простори
S53	Да се избегнува изложување- да се постапува само според специјални инструкции
S56	Предади го за отстранување отпадот и неговата амбалажа, исклучиво на специјалните собирни пунктови
S57	Користи соодветен сад за да се избегне загадување на животната средина
S59	Информирај се кај создавачот за начинот на преработка
S60	Отпадот и пакувањето мора да се отстрануваат како опасен отпад
S61	Постапувај според специјално упатство
S62	Ако се проголта, не провоцирај повраќање: побарај веднаш лекарска помош и покажи ја етикетата или садот
S63	Во случај на вдишување, веднаш да се интервенира со изнесување на свеж воздух
S64	Ако се проголта, исплакни ја устата со вода (само ако лицето е свесно)

Комбинирани ознаки за известување

Ознака на упатството	Опис на упатството
S 1/2	Да се чува затворен / забрането ракување од неовластени лица
S 3/7	Да се чува херметички затворен на студено место
S 3/9/14	Да се чува на студено, во добро вентилирани простории, и далеку од... (некомпатибилните материјали да се наведат од создавачот/поседувачот)
S 3/9/14/49	Да се чува само во оригиналниот сад на студено, во добро вентилирани простории, и далеку од... (некомпатибилните материјали да се наведат од создавачот/поседувачот)
S 3/9/49	Да се чува само во оригиналниот сад на студено, во добро вентилирани простории
S 3/14	Да се чува на студено, и далеку од... (некомпатибилните материјали да се наведат од создавачот/поседувачот)
S 7/8	Садот да се чува херметички затворен и сув
S 7/9	Садот да се чува херметички затворен и во добро вентилирана просторија
S 7/47	Садот да се чува херметички затворен и при температура која не надминува... °C (да се специфицира од создавачот/поседувачот)
S 20/21	При ракување, да не се јаде, да не се пие и да не се пуши
S 24/25	Да се избегнува контакт со кожата и очите
S 27/28	При контакт со кожата, веднаш да се соблече загадената облека и да се измие кожата со многу... (течноста да се специфицира од создавачот/поседувачот)
S 29/35	Отстранувањето на отпадот и неговото пакување да се врши на безбеден начин
S 29/56	Собирањето на отпадот и неговото пакување да се врши во собирни пунктови за опасен или специјални видови отпад
S 36/37	Да се носи соодветна заштитна облека и ракавици
S 36/37/39	Да се носи соодветна заштитна облека, ракавици и штитник за очите/лицето
S 36/39	Да се носи соодветна заштитна облека и штитник за очите/лицето
S 37/39	Да се носат соодветни заштитни ракавици и штитник за очите/лицето
S 47/49	Да се чува само во оригиналното пакување ин а температура која не надминува... °C (да се назначи од создавачот/поседувачот на отпадот)

Забелешка: Описот на ознаките за известување, напишан во курсив, укажува на својствата на експлозивност и запалност.

ПРИЛОГ бр. 6

Формат и димензии на етикетата

Големина на пакувањето изразено во литри	Формат и димензии на етикетата
до 3 l, вклучувајќи и 3 l.	A8 (74 x 52 mm)
над 3 l, до 50 l, вклучувајќи и 50 l	A7 (105 x 74 mm)
над 50 l, до 500 l., вклучувајќи и 500 l.	A6 (147 x 105 mm)

ПРИЛОГ бр. 1

Својства поради кои отпадот се карактеризира како опасен отпад

Ознака на својството	Назив на својството	Опис на својството	Категорија на опасност
H1	Експлозивен:	Експлозивен отпад се супстанции и препарации кои можат да експлодираат под влијание на пламен или кои покажува повисока осетливост при удар и триење, во споредба со динитробензенот	Опасност од експлозии и пожари ⁽⁵⁾
H2	Оксидирачки	Оксидирачки отпад се супстанции и препарации кои развиваат високо егзотермни реакции при контакт со други супстанции, а особено со запаливи супстанции	
H3-A	Високо запалив	Високо запалив отпад се: - течни супстанции и препарации кои имаат температура на палење под 21°C (вклучувајќи ги и екстремно запаливите тености); - супстанции и препарации кои при контакт со воздух на амбиентна температура, можат да се загреат и во резултат на тоа да се запалат, без доведување на енергија; - цврсти супстанции и препарации кои можат лесно да се запалат при краткотраен контакт со извор на палење и кои продолжуваат да горат и да се трошат и откако ќе се отстрани изворот на палењето; - гасни супстанции и препарации кои при контакт со воздухот се палат при нормален притисок; - супстанции и препарации кои при контакт со вода или влажен воздух развиваат високо запаливи гасови во опасни количини ;	
H3-B	Запалив	Запалив отпад се течни супстанции и препарации кои имаат температура на палење еднаква или повисока од 21°C и еднаква или пониска од 55°C;	
H4	Надразнувачки	Надразнувачки отпад се не корозивни супстанции и препарации кои при непосреден краток, продолжен или повеќекратно повторуван контакт со кожата или слузницата можат да предизвикаат воспаление;	
H5	Штетен	Штетен отпад се супстанции и препарации кои доколку се проголтаат, вдишат или продрат преку кожата, можат да предизвикаат ограничени ризици по здравјето;	Опасност за човековото здравје
H6	Токсичен	Токсичен отпад се супстанции и препарации (вклучувајќи високо токсични супстанции и препарации) кои доколку се проголтаат, вдишат или продрат преку кожата, предизвикуваат	

		сериозни акутни и хронични ризици по здравјето, па дури и смрт;	
H7	Канцероген	Канцероген отпад се супстанции и препарати кои доколку се проголтаат, вдишат или продрат преку кожата, можат да предизвикаат рак или да ја зголемат неговата појава;	
H8	Корозивен	Корозивен отпад се супстанции и препарати кои при контакт со живото ткиво можат да го разорат или уништат;	
H9	Инфективен	Инфективен отпад се супстанции кои кој содржат живи микроорганизми или нивни токсини за кои е познато или за кои со голем степен на сигурност може да се смета дека предизвикуваат болести кај човекот или другите живи организми;	
H10	Токсичен за репродукција (Тератоген)	Тератоген отпад се супстанции и препарати кои доколку се проголтаат, вдишат или продрат преку кожата, можат да предизвикаат ненаследни малформации кај потомството или да ја зголемат нивната појава;	
H11	Мутаген	Мутаген отпад се супстанции и препарати кои доколку се проголтаат, вдишат или продрат преку кожата, можат да предизвикаат наследни малформации кај потомството или да ја зголемат нивната појава;	
H12		супстанции и препарати кои во контакт со вода, воздух или киселина ослободуваат токсични или многу токсични гасови;	Други опасности
H13		супстанции и препарати кои можат на некаков начин, по отстранувањето, да ослободат други супстанции (како на пример исцедок) кои имаат некоја од карактеристиките наведени во овој прилог;	
H14	Екотоксичен	Екотоксичен отпад се супстанции и препарати кои претставуваат или можат да претставуваат моментални или подоцнежни ризици за еден или повеќе сектори на животната средина	Опасност за животната средина

ПРИЛОГ бр. 2

Опасни супстанции заради чие присуство отпадот добива својства на опасен отпад

Отпади кои ги поседуваат следниве состојки:

- C1 берилиум, берилиумови соединенија;
- C2 ванадиумови соединенија;
- C3 хромни (VI) соединенија;
- C4 кобалтови соединенија;
- C5 никелови соединенија;
- C6 бакарни соединенија;
- C7 цинкови соединенија;
- C8 арсен; арсенови соединенија;
- C9 селен; селенови соединенија;
- C10 соединенија на сребро;

- C11 кадмиум, кадмиумови соединенија;
- C12 калајни соединенија;
- C13 антимон; антимонови соединенија;
- C14 телур; телурови соединенија;
- C15 бариумови соединенија, освен бариумсулфат;
- C16 жива; живини соединенија;
- C17 алиум; талиумови соединенија;
- C18 олово; оловни соединенија;
- C19 неоргански сулфиди;
- C20 неоргански флуорови соединенија, освен калциумфлуорид;
- C21 неоргански цијаниди;
- C22 следните алкални или алкалоземни метали: литиум, натриум, калиум, калциум, магнезиум во некомбинирана форма;
- C23 киселински раствори или киселини во цврста форма;
- C24 базни раствори или бази во цврста форма;
- C25 азбест (прав и влакна);
- C26 фосфор: фосфорни соединенија, освен минералните фосфати;
- C27 метални карбонили;
- C28 пероксиди;
- C29 хлорати;
- C30 перхлорати;
- C31 азиди;
- C32 РСВ-и и/или РСТ-и;
- C33 фармацевтски или ветеринарни соединенија;
- C34 биоциди и фитопрепарати (на пр. пестициди, итн.);
- C35 инфективни супстанции;
- C36 креозоти;
- C37 изоцијанати; тиоцијанати;
- C38 органски цијаниди (на пр. нитрили, итн.);
- C39 феноли; фенолни соединенија;
- C40 халогенирани растворувачи;
- C41 органски растворувачи, освен халогенирани растворувачи;
- C42 органохалогени соединенија, освен инертните полимеризирани материјали и другите супстанции наведени во овој Прилог;
- C43 ароматични соединенија; полициклични и хетероциклични соединенија;
- C44 алифатични амини;
- C45 ароматични амини;
- C46 етери;
- C47 материи со експлозивен карактер, освен оние наведени на друго место во овој прилог;
- C48 сулфурни органски соединенија;
- C49 сите супстанции од семејството на полихлорираниот дибензофуран;
- C50 сите супстанции од семејството на полихлорираниот дибензо-р-диоксин;
- C51 јаглеродороди и нивните кислороди; азотни и/или сулфурни соединенија кои на друг начин не се земени предвид во овој прилог.

ПРИЛОГ бр. 3

**Знаци за опасност и азбучни симболи за својствата според кои
отпадот се карактеризира како опасен**

Знак и азбучен симбол	Опис на знакот и азбучниот симбол
 E Explosive Експлозивен	<p>Графичкиот симболот на знакот за експлозивен отпад е графички приказ на бомба која се распрскува отпечатена со црна боја врз портокалова подлога. Под симболот се поставува индикаторот за опасност "експлозивен" на англиски и македонски јазик.</p> <p>Азбучен симбол е латинската буква "E".</p>
 O Oxidising Оксидирачки	<p>Графичкиот симбол на знакот за оксидирачки отпад е графички приказ на пламен над прстен отпечатен со црна боја врз портокалова подлога. Под симболот се става индикаторот за опасност "оксидирачки" на англиски и македонски јазик.</p> <p>Азбучен симбол е латинската буква "O".</p>
 F Flammable Запалив	<p>Графичкиот симбол на знакот за запалив отпад е графички приказ на отворен пламен отпечатен со црна боја врз портокалова подлога. Под симболот се става индикаторот за опасност "запалив" на англиски и македонски јазик.</p> <p>Азбучен симбол е латинската буква "F".</p>
 Xi Irritant Надразнувачки	<p>Графичкиот симбол на знакот за надразнувачки отпад е графички приказ на Андреин крст отпечатен со црна боја врз портокалова подлога. Под симболот се става индикаторот за опасност "надразнувачки" на англиски и македонски јазик.</p> <p>Азбучен симбол се латинските букви "Xi".</p>
 Xn Harmful "Штетен"	<p>Графичкиот симбол на знакот за штетен отпад е графички приказ на Андреин крст отпечатен со црна боја врз портокалова подлога. Под симболот се става индикаторот за опасност "штетен" на англиски и македонски јазик.</p> <p>Азбучен симбол се латинските букви "Xn".</p>
 C Corrosive Нагризувачки	<p>Симболот на знакот за нагризувачко дејство е графички приказ на две епрувети од кои капе течност на рака и на метал, отпечатени со црна боја врз портокалова подлога. Под симболот се става индикаторот за опасност "нагризувачки".</p> <p>Азбучен симбол е латинската буква "C".</p>

<p>T</p> <p>Toxic ТОКСИЧЕН</p>	<p>Графичкиот симбол на знакот за токсичен отпад е графички приказ на мртвовечка глава со вкрстени коски отпечатени со црна боја врз портокалова подлога. Под симболот се става индикаторот за опасност "токсичен" на англиски и македонски јазик. Азбучен симбол е латинската буква "Т"</p>
 <p>Infective Инфективен</p>	<p>Графичкиот симбол на знакот за инфективен (биохазарден) отпад е графички приказ на четири круга кои се сечат отпечатени со црна боја врз портокалова подлога. Под симболот се става индикаторот за опасност "инфективен" на англиски и македонски јазик.</p>
<p>N</p> <p>Dangerous for the environment Опасен за животната средина</p>	<p>Графичкиот симбол на знакот за отпад опасен за животната средина е графички приказ на исушено дрво и умрена риба отпечатени со црна боја врз портокалова подлога. Под симболот се става индикаторот за опасност-натписот "Опасен за животната средина" на англиски и македонски јазик. Азбучен симбол е латинската буква "N"</p>
<p>ЧИТАЈ ГО ТЕКСТОТ ЗА ПРЕДУПРЕДУВАЊЕ</p> <p>READ THE WARNING TEXT</p>	<p>Знакот за опасните својства кои не се покриени со другите знаци и азбучни симболи, претставува квадрат со текст во средината" Читај го текстот за предупредување "отпечатени со црна боја врз портокалова подлога на англиски и македонски јазик. Под квадратот се опишуваат опасните својства на отпадот.</p>

ПРИЛОГ бр. 4

Ознаки на ризици – R изрази

Ознака на ризикот	Опис на ризикот
R 1	Експлозивен, кога е сув;
R 2	Ризик од експлозија при удар, триење, пламен или други извори на палење;
R 3	Многу висок ризик од експлозија при удар триење, пламен или други извори на палење;
R 4	Формира многу осетливи експлозивни метални соединенија;
R5	Загревањето може да предизвика експлозија;
R6	Експлозивен во или без контакт со воздух;
R7	Може да предизвика палење;
R8	При контакт со запаливи материјали може да се запали;
R9	Експлозивен кога ќе се помеша со запаливи материјали;
R10	Запалив;
R11	Високо запалив;
R12	Екстремно запалив;
R14	Реагира бурно со водата;
R15	При контакт со вода ослободува екстремно запаливи гасови;
R16	Експлозивен кога е помешан со оксидирачки супстанции;
R17	Спонтанно запалив при контакт со воздухот;
R18	При постапувањето, може да формира запаливи/експлозивни смеси пареи-воздух;
R19	Може да создаде органски пероксиди
R20	Штетен при вдишување
R21	Штетен при контакт со кожата
R22	Штетен ако се проголта
R23	Токсичен при вдишување
R24	Токсичен при контакт со кожата
R25	Токсичен ако се проголта
R26	Многу токсичен при вдишување
R27	Многу токсичен при контакт со кожата
R28	Многу токсичен ако се проголта
R29	При контакт со вода ослободува токсичен гас
R30	Може да биде многу запалив при постапувањето (ракувањето)
R31	При контакт со киселини ослободува токсичен гас
R32	При контакт со киселини ослободува многу токсичен гас
R33	Опасност од кумулативен ефект
R34	Предизвикува изгореници
R35	Предизвикува тешки изгореници
R36	Надразнувачки за очите
R37	Надразнувачки за респираторните органи
R38	Надразнувачки за кожата
R39	Опасност од многу сериозни неповратни ефекти
R40	Ограничени податоци за канцерогени ефекти
R41	Ризик од сериозни оштетувања на очите
R42	Може да предизвика преосетливост при вдишување
R43	Може да предизвика преосетливост при контакт со кожата
R44	Ризик од експлозија во ограничен простор
R45	Може да предизвика рак
R46	Може да предизвика наследни генетски оштетувања
R48	Опасност од сериозни здравствени нарушувања при продолжено изложување
R49	Може да предизвика рак при вдишување
R50	Многу токсичен за водните организми
R51	Токсичен за водните организми
R52	Штетен за водните организми

R53	Може да предизвика долгорочни негативни ефекти во водените еко-системи
R54	Токсичен за флората
R55	Токсичен за фауната
R56	Токсичен за организмите на почвата
R57	Токсичен за пчелите
R58	Може да предизвика долгорочни негативни ефекти врз животната средина
R59	Опасен за озонскиот слој
R60	Може да предизвика стерилитет
R61	Може да предизвика оштетување кај неродени деца
R62	Постои ризик за стерилитет
R63	Постои ризик за оштетување кај неродени деца
R64	Може да предизвика оштетувања кај бебиња кои цицаат
R65	Штетен: може да предизвика оштетување на белите дробови вклучувајќи се внесо со голтање
R66	Повеќекратно изложување може да предизвика сушење и пукање на кожата
R67	Пареите можат да предизвикаат поспаност и расеаност
R68	Можен ризик од неповратни ефекти

Комбинирани ознаки за ризици

Ознака на комбинацијата на ризици	Опис на комбинацијата на ризици
R 14/15	Бурно реагира со вода, ослободувајќи екстремно запаливи гасови
R 15/29	При контакт со вода ослободува токсичен, екстремно запалив гас
R 20/21	Штетен ако се вдише и при допир со кожата
R 20/22	Штетен ако се вдише и доколку се проголта
R 20/21/22	Штетен ако се вдише, при допир со кожата и доколку се проголта
R 21/22	Штетен при допир со кожата и доколку се проголта
R 23/24	Токсичен ако се вдише и при допир со кожата
R 23/25	Токсичен ако се вдише и доколку се проголта
R 23/24/25	Токсичен ако се вдише, при допир со кожата и доколку се проголта
R 24/25	Токсичен при допир со кожата и доколку се проголта
R 26/27	Многу токсичен ако се вдише и при допир со кожата
R 26/28	Многу токсичен ако се вдише и доколку се проголта
R 26/27/28	Многу токсичен ако се вдише, при допир со кожата и доколку се проголта
R 27/28	Многу токсичен при допир со кожата и доколку се проголта
R 36/37	Надразнувачки за очите и дишните органи
R 36/38	Надразнувачки за очите и кожата
R 36/37/38	Надразнувачки за очите, дишните органи и кожата
R 37/38	Надразнувачки за дишните органи и кожата
R 39/23	Токсичен : опасност од многу тешки неповратни ефекти при вдишување
R 39/24	Токсичен : опасност од многу тешки неповратни ефекти при допир со кожата
R 39/25	Токсичен : опасност од многу тешки неповратни ефекти доколку се проголта
R 39/23/24	Токсичен : опасност од многу тешки неповратни ефекти доколку се вдише и при допир со кожата
R 39/23/25	Токсичен : опасност од многу тешки неповратни ефекти доколку се вдише или проголта
R 39/24/25	Токсичен : опасност од многу тешки неповратни ефекти при допир со кожата и доколку се проголта
R 39/23/24/25	Токсичен : опасност од многу тешки неповратни ефекти доколку се вдише, при допир со кожата и доколку се проголта
R 39/26	Многу токсичен : опасност од многу тешки неповратни ефекти при вдишување
R 39/27	Многу токсичен: опасност од многу тешки неповратни ефекти при допир со кожата
R 39/28	Многу токсичен: опасност од многу тешки неповратни ефекти доколку се проголта
R 39/26/27	Многу токсичен: опасност од многу тешки неповратни ефекти доколку се вдише и при допир со кожата

R 39/26/28	Многу токсичен: опасност од многу тешки неповратни ефекти доколку се вдише или проголта
R 39/27/28	Многу токсичен: опасност од многу тешки неповратни ефекти при допир со кожата и доколку се проголта
R 39/26/27/28	Многу токсичен: опасност од многу тешки неповратни ефекти при вдишување, при допир со кожата и доколку се проголта
R 42/43	Може да предизвика надрознување при вдишување или при допир со кожата
R 48/20	Штетен: опасност од тешки здравствени нарушувања при продолжена изложеност со вдишување
R 48/21	Штетен: опасност од тешки здравствени нарушувања при продолжена изложеност при допир со кожата
R 48/22	Штетен: опасност од тешки здравствени нарушувања при продолжена изложеност со голтање
R 48/20/21	Штетен: опасност од тешки здравствени нарушувања при продолжена изложеност со вдишување и при допир со кожата
R 48/20/22	Штетен: опасност од тешки здравствени нарушувања при продолжена изложеност при вдишување или со голтање
R 48/21/22	Штетен: опасност од тешки здравствени нарушувања при продолжена изложеност при контакт со кожата или со голтање
R 48/20/21/22	Штетен: опасност од тешки здравствени нарушувања при продолжена изложеност со вдишување, при допир со кожата или голтање
R 48/23	Токсичен: опасност од тешки здравствени нарушувања при продолжена изложеност со вдишување
R 48/24	Токсичен: опасност од тешки здравствени нарушувања при продолжена изложеност при допир со кожата
R 48/25	Токсичен: опасност од тешки здравствени нарушувања при продолжена изложеност со голтање
R 48/23/24	Токсичен: опасност од тешки здравствени нарушувања при продолжена изложеност со вдишување и при допир со кожата
R 48/23/25	Токсичен: опасност од тешки здравствени нарушувања при продолжена изложеност при вдишување или со голтање
R 48/24/25	Токсичен: опасност од тешки здравствени нарушувања при продолжена изложеност при контакт со кожата или со голтање
R 48/23/24/25	Токсичен: : опасност од тешки здравствени нарушувања при продолжена изложеност со вдишување, при допир со кожата или голтање
R 50/53	Многу токсичен за органиазмите од водните системи, може да предизвика долготрајни негативни ефекти кај водните системи
R 51/53	Токсичен за органиазмите од водните системи, може да предизвика долготрајни негативни ефекти кај водните системи
R 52/53	Штетен за органиазмите од водните системи, може да предизвика долготрајни негативни ефекти кај водните системи
R 68/20	Штетно: можен ризик од неповратни ефекти при вдишување
R 68/21	Штетно: можен ризик од неповратни ефекти при допир со кожата
R 68/22	Штетно: можен ризик од неповратни ефекти доколку се проголта
R 68/20/21	Штетно: можен ризик од неповратни ефекти доколку се вдише и при допир со кожата
R 68/20/22	Штетно: можен ризик од неповратни ефекти доколку се вдише или проголта
R 68/21/22	Штетно: можен ризик од неповратни ефекти при допир со кожата и доколку се проголта
R 68/20/21/22	Штетно: можен ризик од неповратни ефекти доколку се вдише, при допир со кожата и доколку се проголта

Забелешка: Описите на ознаките за предупредување отпечатени во курзив, укажуваат на вид на опасност: експлозии и пожари.

ПРИЛОГ бр. 5

Ознаки на мерките за безбедност – S изрази

Ознака на упатството	Опис на упатството
S1	Да се чува затворен
S3	Да се чува на студено
S4	Да се чува подалеку од населени места
S5	Садот да се чува под.... (да се специфицира од поседувачот)
S6	Да се чува под... (инертен гас кој го утврдува поседувачот)
S7	Да се чува цврсто затворен
S8	Да се чува сув
S9	Да се чува во добро проветрено место
S10	Содржината да се чува влажна
S11	Да се спречи допир со воздух
S12	Да не се чува херметички затворен
S13	Да се чува одвоено од храна и добиточна храна
S14	Да се чува одвоено од.... (некомпатибилниот материјал го наведува поседувачот)
S15	Да се чува далеку од топлина
S16	Да не се дозволи контакт со извори на палење - забрането пушење
S17	Да се чува одвоено од запаливи материјали
S18	Внимателно да се ракува и отвора садот
S20	При постапување, не смее да се јаде и пие
S21	При ракување, немој да пушиш
S22	Да не се вдишува прав
S23	Да не се вдишува гасот/чадот/пареата (да се избере соодветното од страна на создавачот/поседувачот на отпадот)
S24	Да се спречи контакт со кожа
S25	Да се спречи контакт со очите
S26	Во случај да дојде во допир со очите, веднаш да се измијат со многу вода и да се побара совет од лекар
S27	Веднаш да се соблече загадената облека
S28	При контакт со кожата, веднаш да се измие со многу.... (создавачот/поседувачот да го назначи средството)
S29	Да не се излева во одводи
S30	Во никој случај да не се додава вода
S31	Да не се дозволи контакт со експлозивен материјал
S33	Да се превземат мерки против статички празнења
S34	Да се избегнува удар и триење
S35	Отпадот и неговото пакување мораат да бидат отстранети на безбеден начин
S36	Да се носи соодветна заштитна облека
S37	Да се носат заштитни ракавици
S38	Во случај на недоволно проветрување, да се носи соодветена заштитна маска
S39	Да се носат заштитни сретства за очите/лицето
S40	За да се исчисти се што е загадено со овој отпад, користи..... (средството да се специфицира од создавачот/поседувачот)
S41	Во случај на пожар и/или експлозија, да не се вдишува чадот
S43	Во случај на пожар, да се користи... (да се наведе точно сретството за гасење. Воколку водата го зголемува ризикот, да се додаде: Никако не смее да се употребува вода)
S45	Во случај на несреќа, или ако се чувствувате лошо, веднаш да се побара лекарска помош. Воколку е можно, да се покаже етикетата.
S46	Воколку се проголта, веднаш да се побара лекарски совет и да се покаже етикетата или садот во кој бил спакуван отпадот
S47	Да се чува на температура пониска од °C (температурата да се назначи од создавачот/поседувачот)
S48	Да се чува овлажнето со (соодветниот материјал да се определи од